سه روایت مختلف از خاطرات سه دلداده حریم امن رضوی

در پناه تو

گل دفتر

۰۶
سعید جلائیان

دهه کرامت و ولادت با سعادت امام هشتم(ع) برای ما بهانه‌ای شد تا پای خاطرات ۳ دلداده امام رضا(ع) بنشینیم. اولین نفر خادمی است که حدود ۳ دهه کفش‌های زائران را با احترام جلوی پایشان جفت می‌کند. دومین نفر مرد جوانی است که تشکیل شدن خانواده‌اش را لطف امام هشتم (ع) می‌داند و مانند بسیاری از مردم مشهد زندگی مشترکش را در بارگاه منور امام رضا(ع) آغاز کرده است و آخرین نفر بانویی است که چند سال در قامت یک خادم به زائران حضرت خوشامد می‌گفت و آن را لطف و معجزه امام(ع) می‌داند.

خادم امام حسین

علی پهلوان که وارد هفتمین دهه از زندگی خود شده اولین بار در ۷ سالگی کفشداری را در حرم امام حسین(ع) تجربه کرده است. خادم حرم امام رضا(ع) درباره اولین تجربه کفشداری خود در حرم امام حسین(ع) می‌گوید: «پدر من خوار بار فروش بود و به سفرهای زیارتی علاقه زیادی داشت به طوری که هر سال بین ۴ تا ۶ ماه ما به عراق می‌رفتیم. اولین بار در کودکی من کفشداری را در یکی از همین سفرها تجربه کردم. پدر و مادرم ساعت‌ها در حرم مشغول زیارت می‌شدند و من که خردسال بودم حوصله‌ام سر می‌رفت به‌ویژه که آن زمان حرم امام حسین(ع) بسیار خلوت بود و تنها شب‌های جمعه کمی شلوغ می‌شد. با دیدن کفشداری سید جعفر که در قسمت مزار حبیب بن مظاهر بود برای کمک به خادمی که آنجا مشغول بود رفتم. کفشدار که از خدا می‌خواست کسی کمکش کند و به کارهای خودش برسد کمک من را همیشه می‌پذیرفت. ابزار کار کفشدار یک میله بود که به سرش یک چنگک داشت و کفش‌ها را با آن می‌گرفتیم و در گوشه‌ای می‌چیدیم.»

کفشداری شماره ۷!

سال‌ها از روزی که پهلوان کفش زائران امام حسین(ع) را نگهداری می‌کند، می‌گذرد تا اینکه توفیق این کار دوباره نصیبش می‌شود منتهی این بار در مشهد و در قامت خادم امام رضا(ع). کفشدار حرم امام هشتم(ع) از نحوه مشغول شدنش در حرم امام رضا(ع) این گونه یاد می‌کند: «سال ۶۸ شنیدم از افراد داوطلب برای خادمی حرم امام رضا(ع) ثبت‌نام می‌کنند. من در آن زمان به رغم داشتن یک مرغداری، فرصت و عشق خدمت به زائران را داشتم. به همین دلیل نام نویسی کردم. چند سال از ثبت‌نام من گذشت. سال ۷۳ مشغول ساخت منزلم بودم که با من تماس گرفتند و گفتند برای خادمی حرم انتخاب شدم و باید به آنجا بروم. پیش از پوشیدن لباس در یکسری از کلاس‌های آموزشی مانند حرم‌شناسی، عقیدتی و نحوه برخورد با زائران شرکت کردم و در نهایت از خرداد همان سال با حضور در کفشداری شماره ۷ صحن آزادی کارم را شروع کردم. البته در آغاز کار یک خادم باسابقه کنار من بود تا من به صورت عملی نیز کفشداری را یاد بگیرم.»

اولین روزهای خدمت

اولین روز کاری برای بیشتر افراد با دیگر روزها تفاوت دارد و این روز اغلب در خاطره‌ها جاودان می‌شود. برای کفشدار حرم امام رضا(ع) نیز این گونه است. با وجودی که سال‌ها از آن روز می‌گذرد او همچنان روزهای اول حضورش را در کفشداری خوب به یاد دارد. پهلوان درباره خاطرات روزهای اول خدمتش به زائران امام هشتم می‌گوید: «حس و حالی که در اولین روز کفشداری داشتم برایم دیگر تکرار نشد. حتی نمی‌توانم احساساتی که داشتم، بیان کنم. یک اخلاص خاص در تمام آن مدت من را فرا گرفته بود. البته همچنان مانند روز اول برای این کار اشتیاق دارم به طوری که هر کشیک با وجودی که می‌دانم دوباره باز می‌گردم دوست ندارم بروم و ۱۲ ساعتی که شیفتم است همیشه برایم خیلی زود به پایان می‌رسد. برای جبران دلتنگی ام سال‌ها خارج از نوبتم برای کمک به دیگر خادمان می‌رفتم. البته من تنها نبودم که خارج از کشیکم خدمت می‌کردم. در گذشته این کار از سوی خدام زیاد انجام می‌شد و خادمان خارج از نوبت خود برای کمک به حرم می‌رفتند. در بین آن‌ها افراد ثروتمند و خوشنامی بودند که داوطلبانه خارج از زمان کارشان سرویس‌های بهداشتی و کفش‌های زائران را تمیز می‌کردند.»

تکریم زائران امام هشتم

تکریم زائران علی بن موسی الرضا(ع) برای ما مشهدی‌ها واجب است. نکته‌ای که شهروند محله عنصری نیز به آن تأکید می‌کند و درباره ضرورت احترام به زائران توضیح می‌دهد: «از روز اول تلاش می‌کنم زمانی که می‌خواهم کفش زائران را به آن‌ها بازگردانم این کار را مؤدبانه انجام دهم تا رضایت آن‌ها را به دست بیاورم. البته تنها کفش زائران را جفت شده به آن‌ها تحویل نمی‌دهم. همیشه با تواضع به زائران خوشامد و زیارتتان قبول باشد می‌گویم و به آن‌ها لبخند می‌زنم، زیرا وقتی زائران این رفتار من را می‌بینند خشنود می‌شوند و خاطره خوبی از حرم امام رضا(ع) در ذهنشان باقی می‌ماند. البته یک بار در فصل تابستان به واسطه ازدحام زیاد جمعیت، شماره یک زائر را اشتباه خواندم و کفش او را اشتباهی تحویل دادم. آن شخص که از شلوغی حرم اذیت شد و کمی از پیش دلخور بود، از من ناراحت شد و اخم به ابرو انداخت. با دیدن حالتش برای رفع دلخوری او تمام تلاشم را انجام دادم و عذرخواهی کردم. دلیل کارم این بود که جلب رضایت زائران وظیفه یک خادم است. یک خادم باید همیشه مراقب اعمال و کردارش باشد. اگر ما خطایی مرتکب شویم ممکن است خدای نکرده زائران آن را از چشم امام رضا(ع) ببینند و بگویند خادمان امام هشتم خطا کردند. زمانی که لباس به تن داریم باید بیش از گذشته مراقب رفتارمان باشیم به ویژه در مواجهه با زائرانی که از شهرهای دیگر به زیارت می‌آیند. من همیشه به زائرانی که از شهرهای دیگر می‌آیند احترام مضاعفی می‌گذارم چون آن‌ها به واسطه ارادتی که به امام رضا(ع) دارند رنج سفر را تحمل می‌کنند و با صرف هزینه زیاد به اینجا می‌آیند. من به عنوان میزبان وظیفه دارم با آن‌ها خوش رفتاری کنم تا با خاطره خوبی باز گردند. خوشبختانه تمام خادمان امام رضا(ع) خوش برخورد هستند و اگر یک حرکت اشتباه از خادمی سر بزند که به ناراحتی زائری منجر شود مطمئن باشید از روی عمد نبوده است.»

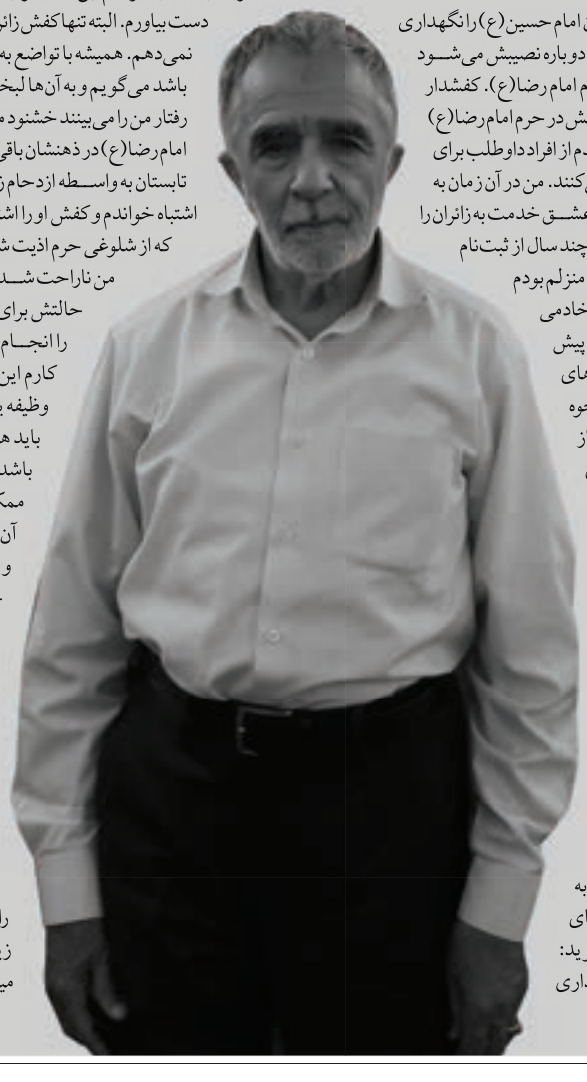

احترام مردم به خادمان

از گذشته مردم مشهد برای افرادی که لباس خادم امام رضا(ع) به تن دارند، احترام خاصی قائل می‌شوند و در برخورد با خادمان از آن‌ها حتی طلب دعا می‌کنند. خادم حرم امام هشتم درباره برخورد مردم با او زمانی که لباس خادمی به تن دارد، می‌گویند: «من تنها لباس خادمی را در زمان کشیک به تن می‌کنم. هر باری که آن را می‌پوشم از همان لحظه نخست ناخودآگاه یک شوق برای رفتن به سمت معشوق در من ظاهر می‌شود. البته این حالت تنها به خود من خلاصه نمی‌شود و حتی اعضای خانواده‌ام نیز رفتارشان زمانی که لباس خادمی به تن می‌کنم ناخودآگاه تغییر می‌کند. در مسیر حرم مردم به واسطه این لباس احترام زیادی به من می‌گذارند. حتی برخی بر این باورند که خادمان رابطه خاصی با حضرت دارند و اگر حاجتشان را به ما بگویند و ما به امام، خداوند حاجت آن‌ها را برآورده می‌کند. برای من بارها پیش آمده که مردم از من بخواهند برای آن‌ها دعا کنم. حتی یک بار شخصی طلبکارانه از من خواست حاجتش را از آقا بگیرم. البته بیشتر افراد درخواست خواندن نماز و زیارتنامه را می‌کنند که متأسفانه نمی‌توانم در حرم برای تک تک آن‌ها نماز و زیارتنامه بخوانم. به همین دلیل همیشه می‌گویم نائب‌الزیاره خواهم بود و به حرم که می‌روم نیز یک نماز به نیابت از تمام آرزومندان زیارت امام رضا(ع) و افرادی که از من خواستند می‌خوانم.»

کفش میهمانان

همان‌طور که برای میهمانان لباس خادم‌های حرم مقدس است، برای میزبان نیز کفش میهمان متبرک و دارای ارزش معنوی است. کفشدار قدیمی حرم امام هشتم درباره ارزش کفش زائران توضیح می‌دهد: «کفش‌های زائرانی که از راه دور و با تحمل رنج سفر برای زیارت می‌آیند برای ما که خادم امام هشتم هستیم دارای ارزش است و وظیفه داریم با احترام برخورد کنیم. این ویژگی برای تمام کفش‌ها صدق می‌کند. برای من که کفشدار حرم امام رضا(ع) هستم قیمت کفش، تمیزی یا کثیفی آن مهم نیست و یک برخورد را با تمام کفش‌ها می‌کنیم. البته کفش‌داری‌ها به شکلی احداث شدند که بوی کفش‌ها به مشام ما نمی‌رسد و زیاد متوجه بوی کفش‌ها نمی‌شویم.»

حدود ۳ دهه سابقه و روی خوشی که به زائران امام رضا(ع) نشان می‌دهد باعث شکل‌گیری رفاقت‌های زیادی بین او و زائران شده است. او درباره دوستانی که شهرهای مختلف پیدا کرده است، می‌گوید: «طی این سال‌ها با زائران زیادی ارتباط برقرار کردم. برخی اوقات با آن‌ها تماس می‌گیرم و احوالشان را می‌پرسم و برخی اوقات آن‌ها از شهرهای خود با من تماس می‌گیرند و طلب دعا می‌کنند به ویژه زمانی که برایشان مشکلی پیش آمده است، برایشان دعا می‌کنم.»

بسته شدن درهای بارگاه منور امام هشتم به دلیل جلوگیری از شیوع کرونا باعث اندوه بسیاری از عاشقان این حضرت به ویژه خادمان امام شد. خادم قدیمی حرم امام رضا(ع) نیز تحمل این موضوع را دشوار می‌داند و می‌افزاید: «طی مدت خدمتم در حرم، سخت‌ترین روزها برای من ایامی بود که درهای حرم بسته بود. من همیشه فکر می‌کردم هر هفته نعمت خدمت‌گذاری به زائران حرم امام هشتم نصیب من می‌شود اما این اتفاق باعث شد که من شکرگزار این نعمت باشم و قدر آن را بدانم. در مدتی که حرم بسته بود از خیابان زیارت می‌کردم و پس از بازگشایی نیز مانند یک زائر به حرم رفتم و دعا کردم شروع این ویروس از سر تمام مردم جهان کم شود.»